

บทปริทัศน์หนังสือ

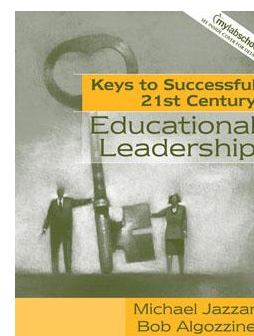
มัทนา วังนอมศักดิ์

หนังสือ **Keys to Successful 21st Century Educational Leadership**

ผู้แต่ง Michael Jazzar และ Bob Algozzine

สำนักพิมพ์ Allyn & Bacon, Boston MA

ปีที่พิมพ์ 2006

“Successful 21st century educational leaders will need to inspire those they lead by establishing, implementing and assessing an attractive, worthwhile, achievable vision of the future.”

Keys to Successful 21st Century Educational Leadership ซึ่งเขียนโดย Michael Jazzar และ Bob Algozzine เป็นหนังสือที่เกิดจากการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน รวมถึงผลการศึกษาค้นคว้า งานวิจัยและประสบการณ์การปฏิบัติงานของผู้เขียน ทำให้หนังสือเล่มนี้ได้รับการยอมรับจากนักวิชาการและผู้บริหารการศึกษาจำนวนมาก นอกจากนี้ ยังเป็นหนังสือที่มีการเรียบเรียงเนื้อหาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้อ่านสามารถศึกษาและทำความเข้าใจเนื้อหาได้โดยง่าย ทำให้หนังสือเล่มนี้ถูกเลือกเป็นหนังสือที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง โดยหนังสือนี้มีเนื้อหาที่สำคัญ คือ

- การเตรียมความพร้อมสำหรับการสอบ Praxis หรือการสอบเพื่อขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของบุคลากรทางการศึกษา
- แนวทางหรือวิธีการปฏิบัติ (how-to's) ที่เกิดจากประสบการณ์และการวิจัยค้นคว้าของผู้เขียน เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานแก่บุคลากรทางการศึกษา
- ข้อมูลด้านกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษา
- กระตุกคำถามหรือการสรุปประเด็นสำคัญในตอนท้ายของเนื้อหาในบทต่างๆ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านได้คิดและแสดงความคิดเห็น
- ประเด็นเพื่อการอภิปรายกลุ่มย่อยในตอนท้ายของเนื้อหาบทต่างๆ
- แนวทางการพัฒนาด้านอาชีพและผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

เป้าหมายสำคัญของหนังสือเล่มนี้ คือ การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำทางการศึกษาที่ดี มีคุณธรรม มีความน่าเชื่อถือ และสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาหรือความท้าทายต่างๆ ในปัจจุบันและอนาคตได้ โดยผู้เขียนได้จำแนกผู้นำทางการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้นำที่ต้องการรักษาสถานภาพเดิม ผู้นำกลุ่มนี้ไม่สามารถก้าวตามความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาได้ และ 2) ผู้นำที่มีความรู้ความสามารถในการสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับสถานศึกษาได้ ซึ่งหนังสือเล่มนี้จะมุ่งเน้นที่ผู้นำกลุ่มที่ 2 นั่นเอง โดยหนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วนคือ 1) Foundational Keys 2) Fundamental Keys และ 3) Future Keys ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 15 บทย่อยๆ โดยเนื้อหาของแต่ละบทจะเริ่มต้นด้วยการนำเสนอหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานของเนื้อหา แล้วจึงตามด้วยประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผลการวิจัย ประเด็นปัญหา แนวทางปฏิบัติ เป็นต้น

ส่วนที่ 1 : Foundational Keys ประกอบด้วยเนื้อหาบทที่ 1 ถึง บทที่ 4 ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎีทางการบริหาร โครงสร้างองค์กร การปฏิรูปการศึกษา ทฤษฎีเกี่ยวกับบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร ความเชื่อส่วนบุคคลและความเชื่อทางวิชาชีพของผู้นำทางการศึกษา ซึ่งผู้เขียนมองว่า ผู้นำต้องเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของอดีตก่อนจึงจะสามารถ

บริหารจัดการปัจจุบันและอนาคตได้ โดยใน**บทที่ 1** นำเสนอแนวคิดทางการบริหาร พัฒนาการของแนวคิดทางการบริหาร โดยกล่าวถึงการบริหารยุคแรก การบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ การบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์ ทฤษฎีภาวะผู้นำและภาวะผู้นำทางการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 การบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม (TQM) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (Sited-Based Management) **บทที่ 2** แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา (whole language, mastery learning and standardized testing) ปัญหาของประเทศที่ส่งผลต่อการบริหารการศึกษา รวมถึงมาตรฐานวิชาชีพสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา (ISLLC: Interstate School Leaders Licensure Consortium) แนวทางการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาด้วย **บทที่ 3** เสนอหลักการ The High C's ซึ่งได้แก่ climate (บรรยากาศ) culture (วัฒนธรรม) และ collaboration (ความร่วมมือ) ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของสถานศึกษา ความเป็นมาและความสำคัญของวัฒนธรรมและบรรยากาศองค์กร การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสถานศึกษา แนวทางการพัฒนาบรรยากาศแห่งความร่วมมือ บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการสร้างและพัฒนาสถานศึกษา การแบ่งปันความรับผิดชอบ การวิจัยเกี่ยวกับสถานศึกษา และ**บทที่ 4** นำเสนอแนวทางการพัฒนาความเป็นเลิศด้านวิชาชีพ โดยให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำที่มีคุณธรรมและจรรยาบรรณ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ตามได้ มีความใฝ่รู้และพัฒนาตนเองและผู้ตามอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความมีประสิทธิผลอันเกิดจากความรู้ความเชี่ยวชาญ และความสามารถในการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ความร่วมมือระหว่างบุคคลในองค์กร

ส่วนที่ 2 : Fundamental Keys ประกอบด้วยเนื้อหาในบทที่ 5 ถึงบทที่ 10 เกี่ยวกับความท้าทายและความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้นำทางการศึกษาเข้าใจประเด็นต่างๆ ที่สำคัญในแวดวงทางการศึกษา และสามารถเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จได้ โดยเนื้อหาใน**บทที่ 5** เกี่ยวกับทฤษฎีแรงจูงใจ กระบวนการสร้างแรงจูงใจ ความสำคัญของการตอบสนองความต้องการของบุคลากร โดยเน้นที่ตัวผู้นำว่า ต้องมีความเชื่อมั่นในตัวผู้ตามและสามารถกระตุ้นจูงใจให้ผู้ตามเชื่อถือและมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงานได้ ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของผู้ตาม การให้รางวัลตอบแทนหรือการให้กำลังใจ และการสร้างทีมงาน เป็นต้น **บทที่ 6** ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจเพื่อการศึกษา โดยกล่าวถึงพัฒนาการของกระบวนการตัดสินใจ แนวทาง รูปแบบและกลยุทธ์ต่างๆ ในการตัดสินใจเพื่อผู้นำทางการศึกษา เช่นการตัดสินใจแบบ Mixed Scanning กระบวนการตัดสินใจแบบ garbage can หรือการตัดสินใจแบบร่วมมือ เป็นต้น **บทที่ 7** นำเสนอแนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้นำทางการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนและการบริหารการศึกษาทั่วไป โดยการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพและการให้การสนับสนุนครูเป็นรายบุคคล การสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้และความร่วมมือระหว่างบุคคล **บทที่ 8** ให้ความสำคัญกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน โดยยกตัวอย่างกรณีศึกษาต่างๆ และเสนอแนวคิดว่า หลักสูตรที่ดีต้องมีลักษณะดังนี้คือ การมีส่วนร่วม ความท้าทายและหลากหลายของเนื้อหา ความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้เรียน นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง **บทที่ 9** เนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายการศึกษา ศีลธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพที่ผู้นำทางการศึกษาควรรู้ ภาวะผู้นำเชิงกฎหมายและเชิงคุณธรรม (legal and moral leadership) **บทที่ 10** ข้อมูลการเงินและงบประมาณทางการศึกษา ปัญหาต่างๆ ที่สถานศึกษากำลังเผชิญอยู่ เช่น ขนาดห้องเรียนและภาระงานที่เพิ่มขึ้น สถานศึกษาถูกตัดงบประมาณ เป็นต้น และได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณทางการศึกษา เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาดำเนินไปอย่างราบรื่นและประสบผลสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นการให้เงินสนับสนุนในการดูแลเด็กนักเรียน การรักษาคูครูที่มีคุณภาพให้คงอยู่ในระบบต่อไป การตัดค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาและชุมชน เป็นต้น

ส่วนที่ 3 : Future Keys ประกอบด้วยเนื้อหาบทที่ 11 ถึงบทที่ 15 โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่ผู้นำทางการศึกษาเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

อย่างรวดเร็ว **บทที่ 11** การบริหารจัดการแบบจุลภาค (micromanagement) ผู้นำไม่ควรยึดติดกับการะงานทุกอย่าง ไม่ควบคุมการตัดสินใจทุกประเด็น ไม่มองผู้ตามเป็นเพียงเครื่องมือในการทำงานให้สำเร็จ ให้การช่วยเหลือสนับสนุนผู้ตามให้กำลังใจและสร้างแรงจูงใจมากกว่าการขู่บังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่ง และให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยให้การสนับสนุนทั้งเวลา งบประมาณ และทรัพยากร **บทที่ 12** แนวทางการประเมินตนเอง เพื่อนร่วมงานและการมีส่วนร่วมของชุมชน การให้ความสำคัญกับวิถีทางอารมณ์และการแสดงพฤติกรรมของบุคคล **บทที่ 13** หลักการและความจำเป็นของสถานศึกษาในการเป็นศูนย์กลาง (full-service schools) ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน ทั้งด้านวิชาการ ด้านสังคมและอารมณ์ สถานศึกษาที่จะประสบความสำเร็จได้จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง **บทที่ 14** ปัจจุบันครูประสบปัญหาต่างๆ เช่น การจัดการชั้นเรียน การยึดติดกับการสอบ การเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายและแผนทางการศึกษา ปัญหาความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครอง เนื้อหาบทนี้จึงเสนอแนวทางสำหรับผู้นำทางการศึกษาในการทำงานร่วมกันเพื่อสรรหาบุคคลที่มีคุณภาพมาเป็นบุคลากรทางการศึกษา เช่น การช่วยเหลือครูใหม่ การให้การสนับสนุน คำแนะนำและข้อมูลย้อนกลับ การสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือ เป็นต้น **บทที่ 15** ซึ่งเป็นบทสุดท้ายของหนังสือ ผู้เขียนได้เสนอแนะสำคัญสำหรับผู้นำทางการศึกษา 6 ประการ คือ การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและการสร้างความร่วมมือของสมาชิกในองค์กร แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผ่านกระบวนการกลุ่ม ความสำคัญของการเรียนรู้และการพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากร รูปแบบของภาวะผู้นำกำหนดโดยสมาชิกในองค์กร การให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้เรียน การให้ความสำคัญกับกระบวนการกลุ่ม เช่น การสร้างทีมงานและการทำงานเป็นทีม การจัดการความขัดแย้ง การพัฒนาองค์กร การตัดสินใจกลุ่ม เป็นต้น

จากเนื้อหารายละเอียด กรณีศึกษา ผลการวิจัย แนวทางการพัฒนา ข้อเสนอแนะ รวมถึงข้อคำถามต่างๆ ดังที่ปรากฏในหนังสือ “Keys to Successful 21st Century Educational Leadership” ของ Michael Jazsar และ Bob Algozzine ทำให้หนังสือเล่มนี้เป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียน ผู้บริหาร บุคคลที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายและแผนทางการศึกษา ผู้ปกครอง บุคคลทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเองสู่การเป็นผู้บริหารทางการศึกษา เนื่องจากผู้เขียนนำเสนอข้อมูลที่ช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับบริบททางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีพื้นฐานทางการบริหาร พัฒนาการของแนวคิดทางการบริหาร ข้อมูลที่เป็นแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อรับมือกับปัญหาความขัดแย้งและความเปลี่ยนแปลงต่างๆ รวมถึงกฎหมายทางการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ยังเสนอแนวทางในการเตรียมความพร้อมสำหรับการสอบเพื่อขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา (Praxis) เป็นการทดสอบความรู้ความสามารถและทักษะพื้นฐานของบุคคลที่ต้องการก้าวสู่วิชาชีพทางการศึกษา เช่น การอ่าน การเขียน การคำนวณ และทดสอบความรู้เฉพาะด้านหรือเฉพาะรายวิชา เช่น วิชาที่จะสอน การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นต้น แม้ว่าการสอบ Praxis จะแตกต่างจากการขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษาของประเทศไทย แต่ก็เป็นข้อมูลที่น่าสนใจและช่วยเปิดโลกทัศน์ให้แก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี จึงกล่าวได้ว่า หนังสือ “Keys to Successful 21st Century Educational Leadership” ของ Michael Jazsar และ Bob Algozzine เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาและข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากมาย ผู้อ่านสามารถนำสิ่งที่อ่านมาคิดวิเคราะห์ นำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน การทำงาน การเรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญของวิสัยทัศน์และการสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างเปลี่ยนแปลงให้ทั้งกับตนเองและบุคคลแวดล้อม